

Makale Bilgisi**Makale Geliş Tarihi:** 10.05. 2019**Makale Kabul Tarihi:** 26.06 .2019**FARKLI KÜLTÜREL ALTYAPIDAN GELEN AİLELERLE ÇALIŞMADA
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLARA YÖNELİK
KULLANDIKLARI ÇÖZÜM YOLLARI**Gülsüm HOŞ¹**ÖZ**

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitimde, farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile çalışırken okul öncesi öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve bu sorunlar karşısında öğretmenlerin geliştirdikleri çözüm yöntemlerinin neler olduğunun tespit edilmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır ve Şırnak illerinde okul öncesi okullarda farklı kültürel altyapıdan gelen öğrencilerin bulunduğu tespit edilen sınıflarda 2017-2018 eğitim-öğretim yılında görev yapmakta olan 10 okul öncesi öğretmen oluşturmuştur. Betimsel kapsamda nitel yöntemin kullanıldığı araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ve dört sorudan oluşan görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler (öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ve geliştirdikleri çözüm yöntemleri) bilgisayar ortamında yazılmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur.

Yapılan analiz sonucu ortaya çıkan bulgular; okul öncesi öğretmenlerin, aileler ile iletişim kurmada, bireysel görüşmeleri planlamada, aile eğitim çalışmalarının yürütülmesinde ve ev ziyaretlerinde bulunma sürecinde çeşitli şekillerde sorunlar yaşadıklarını, bu sorunları gidermede ise yeterli çözüm yöntemleri geliştiremediklerini ortaya koymuştur. Bunun temel nedeni ise başta öğretmenlerin yörenin dilsel ve kültürel yapılarına yabancı olması, yöre hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması geldiği görülmüştür. Buna göre araştırma yöresinde

¹ Dr. Öğr.Gör., Munzur Üniversitesi, Tunceli Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, ghos@munzur.edu.tr, Orcid Id: 0000-0002-5335-6778

çalışacak öğretmen ve diğer kamu görevlilerinin çocukları ve aileleri kendi dinamiği ve kültürel çeşitliliği içinde benzersiz ve değerli kabul edebilecek donanıma sahip olmalarının sağlanmasını gerekli kıldığı kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çok kültürlülük, okul öncesi öğretmenleri, aile katılımı

ABSTRACT

Solution Methods of Preschool Teachers to the Problems While Working With Families From Different Cultural Backgrounds

The aim of this study is to determine the problems faced by preschool teachers while working with families from different cultural backgrounds in preschool education and to find out the solution methods developed by teachers to these problems. The study group of the study consisted of 10 pre-school teachers working in the 2017-2018 academic year in the classes which were found to have students from different cultural backgrounds in preschool in Diyarbakır and Şırnak. In the descriptive study, qualitative method was used and the data were collected by means of an interview form developed by the researcher. The data obtained as a result of the interviews (problems faced by teachers and the solution methods they developed) were written in computer environment and subjected to content analysis.

The findings of the analysis; It was understood that preschool teachers had problems in various ways, such as communicating with families, planning individual interviews and, conducting family education activities and making home visits, and they could not develop adequate solution methods for solving these problems. The main reason for this was that the teachers were unfamiliar with the linguistic and cultural structures of the region and that they did not have enough information about the region. Accordingly, it has been concluded that teachers and other public officials who will work in the research area should be equipped with all the individuals and families capable of accepting unique and valuable in their dynamics and cultural diversity.

Key Words: Cultural diversity, preschool teachers, family involvement

GİRİŞ

Kültür, belli bir mirasa tabi olan insan toplulukları tarafından paylaşılan ve nesilden nesile aktarılan tutumlar, değerler, inanç sistemleri, normlar ve geleneklerdir şeklinde tanımlanmaktadır (Spencer-Oatey, 2006). Alışıl gelmiş “kültür” kavramı tanımının yanı sıra “çeşitlilik” ya da “çok kültürlülük” kavramlarının son dönemlerde insanlar arasındaki farklılıkların tartışıldığı terimler olarak daha çok gündemde olduğu görülmektedir. Smith, Pollaway, Patton ve Dowdy, (2004) “çeşitlilik” veya “çok kültürlülük” kavramını, kültür ve dil çeşitliliği bağlamında değerlendirdiğinde; bu kavramların kültürel özellikleri, kültürel beklentileri, kültürel deneyimleri, kültürel ve dilbilimsel çeşitlilikleri içine alacak şekilde kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Çok kültürlü bir yapıyı bünyesinde barındıran Türkiye’de bu çeşitliliği görmek mümkündür. KONDA Araştırma ve Danışmanlık’ın Milliyet Gazetesi için 2006’da yaptıkları “Biz Kimiz?” adlı toplumsal yapı araştırmasında Türkiye’de yaşayan insanların konuştukları ana diller tespit edilmiştir. Bunlar; Türkçe % 84,54, Kürtçe/Kurmanci % 11,97, Zazaca % 1,01, Arapça % 1,38, Ermenice % 0,07, Rumca % 0,06, İbranice % 0,01, Lazca % 0,12, Çerkezce % 0,11, Kıptice % 0,01 şeklindedir. Ülkemizdeki bu çok kültürlü ve çok dilli yapı, çocuk ve aileler ile birlikte olan okul personelinin ve özellikle öğretmenlerin üzerinde hassasiyetle durması gereken bir konuya dönüşmektedir.

Okul öncesi eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olan aile katılımı olmaksızın uzmanların eğitimsel uygunluğu olan bir program oluşturması mümkün değildir (Hilton, 1998). Aile katılımının; çocukların okul performansları ve ilgilerinin, anne-baba ve çocuk etkileşiminin, çocukların okul etkinliklerine katılımının artması, çocukların okula karşı daha pozitif tutum geliştirmeleri, annelerin ve babaların okuldaki eğitimi ve okulu daha iyi

anlaması, çocuklarını nasıl desteklemeleri gerektiğini anlamaları, okulda kendilerine değer verildiğini hissetmeleri gibi pek çok olumlu etkisinin olduğu kabul gören bir olgudur (Epstein, 2001; Henderson ve Mapp, 2002; Hill ve Craft, 2003; Brandon ve Brown, 2009). Yapılan araştırmalar (Brandon ve Brown, 2009; Jafarov, 2015; Jeynes, 2008) aile katılımı ve çocuğun okul başarısı, davranışı, sorumluluğu, sosyal becerileri ve etkinliklere katılımı arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Kültürel farklılığı olan çocuklar ve aileler ile birlikte olmak, bu aileler ve öğretmen arasında yakın bir işbirliği olmasını gerekli kılmaktadır. Yapılan araştırmalar (Kea, 2009; Jeynes, 2008; Henderson ve Mapp, 2002) farklı kültürel altyapıdan gelen ailelerin, diğer ailelere göre aile katılım düzeylerinin az ve yetersiz olduğuna işaret etmektedir.

Garcia ve Malkin (1993), farklı kültürel ve dilsel altyapıdan gelen çocuk ve aileleri ile çalışırken öğretmenin dikkate alınması gereken birtakım faktörleri belirlemiştir. Bunlar: (1) Çocukların sınıf içinde fazlaca ön planda veya arka planda olmasını önlemek, (2) Değerlendirmeleri ayırım ve ayrıcalık yapmadan uygulamak, (3) Çocuktaki dil gelişimine dikkat etmek (baskın kültürdeki dil ikinci dil olmalı), (4) Yönergeleri ilk zamanlarda çocuğun ana dilinde vermek, (5) Sınıf yönetimi ve disiplin konularında esnek, yenilikçi ve yaratıcı olmaktır.

Aksu-Koç, Erguvanlı-Taylan ve Bekman'ın (2002), Türkiye'de okul öncesi eğitime duyulan gereksinimin belirlenmesi amacıyla İstanbul, Diyarbakır ve Van illerinde bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmada Türkiye'de okula başlayan çocukların geldikleri ortam ve evlerinde anneleriyle konuştukları diller incelenmiştir. Bu illerde görüşülen 228 anne içinde Türkçeden başka dil bilen ve evde bu dili konuşan annelerin oranı İstanbul'da en düşük, Diyarbakır'da en yüksek oranda bulunmuştur. Araştırmanın bir diğer basamağında ise 37 birinci sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Bu noktada araştırma sonuçları, Türkiye'nin çok dilli bir yapıya sahip olması nedeniyle çocukların önemli bir kısmının Türkçeden başka diller bilerek örgün eğitime başladığını işaret etmiştir. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda ilkokula başlayan öğrencilerin % 81,1'inin Türkçesinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Ülkemizde yaşanan bir diğer gerçeklik ise göç olgusudur (Sağlam, 2006; Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015). Göç hareketlerinin yoğunlukla doğudan batıya ve iç bölgelerden kıyı bölgelere doğru olduğu görülmektedir. Bunun bir neticesi olarak ülkemizdeki bu çok kültürlü ve çok-dilli yapı İstanbul, İzmir, Samsun, Adana, Mersin ve Antalya gibi birçok büyük şehirde de varlığını sürdürmektedir. Örneğin Doğu ve Güneydoğu'da kullanılan Kürtçe, Zazaca, Arapça, vb. bu şehirlerde konuşulmaktadır. Gerek batı ve kıyı bölgelerimizde, Doğu ve Güneydoğu'da özellikle ev ortamında Türkçe'nin asgari düzeyde kullanılması çocukların okula başladıkları dönemde iletişim ve akademik başarı sorunları yaşamasına yol açmaktadır. Bu sorunun bir diğer basamağında ise öğretmen bulunmaktadır (Ayan-Ceyhan ve Koçbaş, 2009). Öğretmenin çocuğun kendi kültürü içinde konuştuğu anadili bilmemesi bu iletişim sorunun daha sıkıntılı bir noktaya getirmektedir. Dolayısıyla bu bölgelerde öğretmenlik yapan eğitimcilerin eğitim öğretim hedefini gerçekleştirme çabasından önce dil sorunu ile baş etmeleri gerekmektedir. Buna ek olarak Türk İstatistik Kurumunun 2015 Eğitim istatistikleri, okuma-yazma bilmeyen kadın oranının en yüksek olduğu illerin Doğu ve Güneydoğu illeri (Şanlıurfa % 10, % 9,9 Mardin, % 9,2 Muş, Siirt ve Şırnak, %8,7 Diyarbakır) olduğunu göstermiştir. Bu durum öğretmen ve aile arasındaki iletişimi güçleştiren diğer bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitimde farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile çalışırken okul öncesi öğretmenlerin karşılaştığı sorunların neler olduğunun saptanması ve saptanan bu sorunlar karşısında öğretmenlerin ne gibi çözümler ürettiğini veya çözüm önerilerini tespit etmektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitimde, farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile çalışırken okul öncesi öğretmenlerin karşılaştığı sorunların saptanması ve saptanan bu sorunlar karşısında öğretmenlerin çözüm yollarını veya önerilerini tespit etmektir. Diyarbakır

ve Şırnak ili örnekleminde sınıflarında farklı kültürel altyapıdan gelen öğrencisi bulunan 10 okul öncesi öğretmeni ile yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak, onların aile katılım çalışmaları sürecinde yaşamış olduğu sorunlar ve bu sorunlara ilişkin kullandıkları çözüm yolları ve çözüm önerileri belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini 2017-2018 öğretim yılında Diyarbakır ve Şırnak illerinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan ve sınıflarında farklı kültürel altyapıdan gelen okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Diyarbakır ilinin Bismil ilçesinin Üç Tepe köyünde (4) ve Şırnak ilinin İdil ilçesinde (6) okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan ve sınıfında farklı kültürel altyapıdan gelen çocuk bulunan 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini, nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkan amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu yöntem, derinlemesine araştırma yapılabilmesi amacıyla araştırmanın amacı doğrultusunda bilgi açısından zengin durumların seçilmesine olanak sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Örneklemini oluşturan öğretmenlerin meslekteki görev süreleri 1 ile 9 yıl arasında değişmektedir; Ö1 dokuz, Ö2 dört, Ö3 sekiz, Ö5 beş, Ö6 ve Ö10 altı, Ö4, Ö7 ve Ö8 beş ve Ö9 bir yıldır. Öğretmenlerin buldukları yerdeki görev süreleri ise Ö1, Ö3, Ö4, Ö5 ve Ö6, bir buçuk yıl, Ö2, Ö7 ve Ö9 beş ay, Ö8 iki yıl ve Ö10 üç yıl şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme soruları literatür taraması sonucunda ortaya çıkan veriler ışığında hazırlanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu dört temel sorudan oluşmaktadır. Bu sorular; iletişimde, bireysel görüşmelerde, aile eğitim çalışmalarında ve ev ziyaretlerinde karşılaşılan

sorunları temel almaktadır. Her bir soru aynı doğrultuda iki alt sorudan oluşmaktadır. Örneğin: Farklı kültürel altyapıdan gelen ailelerle çalışırken iletişim noktasında sorunlarla karşılaşılıyor musunuz, varsa bunlar nelerdir? Bu sorunların nedenlerini açıklar mısınız? Bu sorunlara ilişkin çözüm veya önerilerinizi açıklar mısınız?

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme soruları dahilinde iki yöntemle toplanmıştır. Öncelikle öğretmenlerle telefon kontağı kurularak onlara yapılacak olan çalışma ile ilgili bilgi verilmiştir ve araştırmaya gönüllü katılımlarından dolayı teşekkür edilmiştir. Sorular internet ortamında e-mail gönderilerek sorulmuştur. Bu yöntemle öğretmenlerden bilgi alınmıştır. Elde edilen bilgilerin niteliğine bakılarak eksik kaldığı düşünülen noktalarda öğretmenlerle telefon kontağı kurulmuş ve eksik bilgiler telefon görüşmesi yöntemi ile elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında yazılmış ve içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sorularıyla elde edilen nitel veriler, öncelikle kavramsallaştırılmış, ardından düzenlenmiş, düzenlenmiş verilerden kodlara ulaşılmış ve son olarak elde edilen kodlar temalar altında toplanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Analizinde kullanılmak üzere araştırmacı tarafından oluşturulan görüşme sorularından faydalanılarak dört kategoriye ve bu kategoriler altında beş temaya ulaşılmıştır. Bunlar: “(1)Aileler ile İletişim Kurmada Yaşanan Sorunlar” kategorisi altında “Beden Dilini Kullanma” teması , “(2)Aileler ile Bireysel Görüşmelerde Yaşanılan Problemler” kategorisi altında “Ev Ziyaretlerinde Bulunma” ve “Tercüman Kullanma” temaları, “(3)Aile Eğitim Çalışmalarında Yaşanılan Sorunlar” kategorisi altında “Ev Ziyaretleri” temasına ve “(4)Ev

Ziyaretlerinde Yaşanılan Sorunlar” kategorisi altında “Tercüman Kullanma” ve “Dil Öğrenme Çabası” temalarıdır.

Veriler yazılırken öne sürülen çözüm ve öneriyi desteklemek amacı ile katılımcıların internet ve telefon görüşmesi sonucu elde edilen yorumlarından alıntılara yer verilmiştir. Kullanılan bu alıntılarda öğretmenlerin gerçek adları yerine Ö1, Ö2 şeklinde kodlar kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, sınıflarında farklı kültürel altyapıdan gelen öğrencisi bulunan 10 okul öncesi öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Bu bireysel görüşmelerin neticesinde öğretmenlerin okul öncesi eğitim süresince ailelerle yaşadıkları sorunlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları çözüm yolları veya önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Görüşme sorularından yola çıkarak dört kategoriye ve beş tema ulaşılmıştır. Araştırma bulgularını oluşturan bu kategori ve temalar şunlardır: “(1)Aileler ile İletişim Kurmada Yaşanan Sorunlar” kategorisi altında “Beden Dilini Kullanma” teması , “(2)Aileler ile Bireysel Görüşmelerde Yaşanılan Problemler” kategorisi altında “Ev Ziyaretlerinde Bulunma” ve “Tercüman Kullanma” temaları, “(3)Aile Eğitim Çalışmalarında Yaşanılan Sorunlar” kategorisi altında “Ev Ziyaretleri” temasına ve “(4)Ev Ziyaretlerinde Yaşanılan Sorunlar” kategorisi altında “Tercüman Kullanma” ve “Dil Öğrenme Çabası” temalarıdır.

1. Aileler ile İletişim Kurmada Yaşanan Sorunlara İlişkin Bulgular

Araştırma bulguları, elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin farklı kültürel altyapıdan gelen öğrenci aileleri ile bir takım sorunlar yaşadığını ortaya çıkarmıştır. Bu sorunların başında ailelerle sağlıklı ve düzenli bir iletişim kuramama gelmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin yedisi (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10) genel itibariyle ailelerle yeterince görüşemediklerini ve bu görüşmelerin son derece sınırlı olduğu belirtmiştir.

Öğretmenler aileler ile iletişim sorunu yaşadıklarını ifade etmiş ve iletişim sıklığının zayıflığından bahsetmişlerdir. Bu konudaki bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Yok denecek kadar az. Ya işleri var ya da eşleri izin vermiyor. Bu yüzden velilerin yüzünü göremiyorum.” (Ö3).

“Ebeveynler bir dönem boyunca iki kere bile okula gelmemişlerdir. Yüzünü henüz görmediğim ebeveynler var” (Ö8).

“Velilerden bazılarını sabah çocuklarını okula bırakırken ya da okuldan alırken görüyorum. Bu sırada konuşmaya çalışıyorum. Fakat bazıları öyle çekingen ki! Bu jestler selamlaşma olarak kalıyor” (Ö6).

“Son derece yetersiz! Hemen hemen hiç görmüyorum” (Ö7)

“Bu duruma üzüliyorum çünkü görüşme sıklığımız çok az” (Ö1)

“Öğretmeni ulaşılmaz biri olarak görüyorlar. Bu yüzden görüşmekten çekiniyorlar.” (Ö2).

Öğretmenlerin ailelerle görüşmesinin önündeki engelleri ise öğretmenler özellikler annelerin ve babaların meşgul olmaları, eşlerinin izin vermemesi, çekingen, utangaç olmaları, öğretmeni ulaşılmaz biri olarak görmeleri gibi durumlarla açıklamışlardır. Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere ebeveynlerde ilk etapta özgüven eksikliği gözlenmektedir. Bu da kendilerini ifade edememelerinden ya da kendilerine yeterince zaman ayrılmamasından kaynaklı olabilmektedir. Bunun yanı sıra ailelerin, okul öncesi eğitime ilişkin bilgi eksikliği konuya gereken önemi vermedikleri sonucunu doğurmaktadır.

1.1. Beden Dilini Kullanma

Farklı kültürden gelen ailelerle iletişim kurmak bu duruma özel zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Bunlar; anlamama ve anlaşılmalıdır. Tüm bu sorunlar temelde dilsel farklılık yaşayan annelerin ve babaların öğretmenle iletişimini engellemektedir. Öğretmelerin bu soruna ilişkin çözümleri ise kayda değer bir veri içermemektedir. Bu noktada sorun olarak görülen kısım genellikle annelerin ve babaların “Kürtçe” konuşması olarak açıklanmıştır. Mevcut soruna ilişkin çözüm önerisi sorulduğunda Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9 bu sorunun çözümünün farklı bir dil kullanmaya ilişkin ve farklı kültürel altyapıdan gelmenin kendisi olduğunu ifade ederek sorunu çözümsüz bırakmıştır. Ö8 ve Ö10 ise anneler ve babalarla kısa da olsa çocukların karşılanması ve uğurlanması zamanlarında jest ve mimiklerle iletişime geçmeye çalıştıklarını ifade ederek çözüm sunmuşlardır. Bu konudaki öğretmen yorumlarından bazıları şöyledir:

“...anneler çocuklarını almaya geldiklerinde, onları gülümseyerek karşılıyorum. Onlarda gülümsüyor. Konuşmalarından tabii bir şey anlamasam da memnuniyet içinde olduklarını anlayabiliyorum.” (Ö10).

“Kürtçe konuştukları için pek bir şey anlayamıyorum.” (Ö2).

“Sorun farklı bir dil konuşmaları. Haliyle birbirimizi anlamakta zorlanıyoruz.” (Ö7).

“Görüşmelerde en çok problem yaşadığım nokta 'dil'. Çalıştığım yerdeki halkın çoğu Kürtçe konuşuyor bu da haliyle iletişimde güçlükler yaratıyor.” (Ö6).

“Dil sorunu yaşıyorum. Onları anlamıyorum. Bu da ailelerle çalışmada verim almamı engelliyor. Anlaşılma görüşmelerimizi olumsuz etkiliyor” (Ö3).

“En önemli sorunların başında dil geliyor. Anlaşılmamak ciddi bir sıkıntı. Ne onlar beni anlıyor ne de ben onları.” (Ö7).

Öğretmenlerin iletişim sorunundaki temel sorunu farklı dil kullanma şeklide açıklamaları ayrıca ailedeki güven duygusunun örselenmesine ve aile üyeleriyle yakın bir

temas kurulamamasına neden olabilmektedir. Sparks, (1998), öğretmenin ve diğer okul personelinin, bu durumun üstesinden gelebilmesi ve aileyi çocuğun eğitiminde çok önemli bir tamamlayıcı olduğunu konusunda ikna edebilmesi için takip etmesi gereken bazı özel aşamalardan bahsetmektedir. Bu aşamalar: (1) her şeyden önce dil ve kültür farklılıklarının toplumu sınırladığı değil çeşitlendirdiği inancını taşıyan bir misyon üstlenilmesi (2) iletişimde bir çevirmen kullanılması (3) çalışılan aile veya ailelerin dil ve kültürüyle ilgili olabildiğince fazla bilgi edinebilmek için girişimde bulunulmasıdır.

2.Aileler ile Bireysel Görüşmelerde Yaşanılan Problemlere İlişkin Bulgular

Araştırma sonuçları, katılımcı öğretmenlerden Ö2, Ö4, Ö5, Ö3, Ö7, Ö9, Ö6'nın annelerle ve babalarla bireysel görüşmeler planlama ve onları okula getirme konusunda sorun yaşadıklarını göstermektedir. Öğretmenler, annelerin ve babaların görüşmelere katılmamak için; diğer çocuklarıyla ilgilenmek zorunda oldukları, vakitlerinin olmadığı, kayınvalide veya kayınpederlerinden izin almada sorun yaşadıkları, vs. gibi bahaneler ileri sürdüklerini ifade etmektedirler. Bu konudaki öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Ebeveynler genelde okul görüşmelerini gelmiyorlar. Gelenlerde olayın ciddiyetinin farkında olmadan ve ayrıca küçük çocuklarıyla birlikte geldikleri için arada bir iletişim kopukluğu yaşıyor. Ayrıca aynı dili konuşmadığımız için iletişimde sorunlar yaşıyor.” (Ö4).

“Dönem başladığında beri velilerin yüzü bir kez bile görmedim.” (Ö6.)

“...anneleri görmek zor çünkü hesap vermeleri gereken birileri mutlaka oluyor, kayınvalide,kayınpeder gibi.” (Ö7).

2.1. Ev Ziyaretlerinde Bulunma

Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 7(14), 94-116.

Ailelerin, öğretmenle görüşmesini engelleyen bu sorunlara ilişkin öğretmenlerin ne gibi çözüm yöntemleri geliştirdikleri sorulduğunda Ö1, Ö8 ve Ö10 ev ziyaretleri düzenleyerek ailelerle görüşmeye çalıştıkları ifade etmişlerdir. Verilen cevaplardan bazıları şu şekildedir:

“Çocuklarla ilgili bir problem varsa veliyi okula çağırmak yerine ev ziyaretinde bulunuyorum. Çünkü okula çağırırsam biliyorum ki veli gelmeyecek.” (Ö10).

“Vakit buldukça evlerine uğruyorum.” (Ö8).

“Birkaç arkadaşım ev ziyareti yapıyorum. Ortamdaki biri çat pat tercümede yapınca iletişim kurmuş oluyoruz” (Ö1).

2.2. Tercüman Kullanma

Ailelerin öğretmenle bireysel görüşme yapmasını engelleyen bu sorunlara ilişkin öğretmenlerin ne gibi çözüm yöntemleri geliştirdikleri sorulduğunda Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6 ve Ö7 tercüman kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin konuya ilişkin yorumlarına örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Aralarında Türkçe bilenlerle konuşuyorum ya da tercüme yaptırıyorum.” (Ö2).

“Onların dilini bilen birinden yardım alıyorum. Çoğunlukla okuldaki çalışanlardan biri yardımcı oluyor.” (Ö1).

“Görüşmelerde çok zorlandığımda tercümanlık yapacak birini bulmaya çalışıyorum” (Ö7).

“Dillerini anlayan birinden yardım alıyorum.” (Ö5).

Ö9 yaşanan bu soruna nasıl bir çözüm yolu bulunacağına dair yorum yapmamıştır.

Yukarıda sıralanan bu yöntemler soruna köklü çözümler üretme konusunda yetersiz kalmaktadır. Her şeyden önce farklı kültürden gelen aileler ile çalışırken ve bu ailelerin

eğitime katılımlarını sağlarken onların kendilerini güçlü hissetmesi ve eğitimde aktif rol almada istekli olması son derece önemlidir. Aileleri güçlü ve yetki sahibi olduklarını hissetmelerini sağlamak için öğretmen daha fazla çaba ve özen göstermek durumunda kalabilmektedir. Her şeyden önce onlara özgü kültürel değerler ve dil farklılıklarına karşı hassas olunmalıdır (Sparks, 1998; Montgomery, 2001). Bu hassasiyet olmaz ise aileler öğretmenlerin ve diğer okul personelinin kendi inanç ve değerlerini küçümsediğini ve aşağıladığını düşünebilmektedir. Bu yanlış anlaşılma, aile ile olan iletişimi, aileyi güçlendirmeyi, etkili okul-aile işbirliği kurulmasını engelleyebilmekte ve sonuç olarak eğitim programının gelişmesindeki ve uygulanmasındaki verimi azaltabilmektedir. Dolayısıyla farklı kültürden gelen ailelere karşı hassasiyet, saygı ve özen göstermek son derece önemlidir.

Brandon ve Brown (2009), öğretmen ve okul personeli için başlangıç noktasının o kültürün dil ve iletişim modellerini (kalıplarını) anlamak için girişimde bulunmak olduğunun altını çizmiştir. Ailenin kullandığı dilde bazı basit kelimeleri öğrenme, o dili kullanarak selamlaşma gibi basit girişimler ailenin kültürüne ve değerlerine önem verildiği ve bu konuda hassas olduğu mesajını vermektedir. Okul personelinin, aile ile karşılaşmadan önce onların günlük dilde kullandıkları basit düzeydeki birkaç iletişim sözcüğünü öğrenmesi ve aileyi bu şekilde karşılaması, sıcak bir etkileşime ve iletişime başlamada yardımcı olacaktır. Bu uygulama, okul personelinin o kültüre saygı gösterdiğini ve onlarla çalışmada ciddi bir çaba sarf ettiğinin kanıtı olabilecek niteliktedir. Bu da ailede güven duygusu oluşturulmasında ve okul personeline, eğitimde ailenin desteğini sağlama konularında yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra aile ve öğretmen arasındaki iletişimi en üst düzeye çıkarmada destek sağlayacak bir diğer önemli unsur ise tercümandır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çözüm olarak sundukları tek yöntem görüldüğü üzere tercümandır. Bu çözüm dışında farklı kültürel altyapıdan gelen ebeveynlerin kültürünü tanımaya çalışmak, o kültüre özgü basit düzeydeki iletişim ifadelerini öğrenmek gibi önemli noktaları dikkate almadıkları görülmüştür.

3. Aile Eğitim Çalışmalarında Yaşanılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Araştırma bulguları aile eğitim çalışmalarının yürütülmesinde öğretmenlerin özellikle farklı kültürel altyapıdan gelen aileleri çalışmalara dâhil etmekte zorluk yaşadığını göstermiştir. Bunun yanı sıra Ö2, Ö7, Ö1, Ö4 ve Ö10 henüz bu çalışmalara başlamadıklarını, Ö8, Ö9, Ö5, Ö6 ve Ö3 ise çalışma, bilgilendirme, davet vb. materyalleri ailelere gönderdikleri fakat geri dönüt gelmediğini ifade etmiştir. Aşağıda konuya ilişkin öğretmen açıklamaları verilmiştir:

“Veli toplantısı yaptığım zaman çok az sayıda velim geliyor bu da hem iletişimi hem de aile katılım çalışmalarını engellemiş oluyor.” (Ö9).

“Aile eğitimi çalışmalarına bu hafta içerisinde başlayacağız. Velileri ziyaret ederek katılmak isteyenlerin listesi tespit ettik. Bu haftadan itibaren haftada bir gün olarak devam edilecek.” (Ö5).

“Aile eğitim çalışmalarında eve gönderilen anketler, bilgilendirme çalışma sayfaları geri alınmadan sürdürülüyor.” (Ö6).

“Aile katılım çalışmalarına yalnızca Türkçe bilen velilerim katılıyor” (Ö3)

3.1. Ev Ziyaretleri

Aile eğitim çalışmalarına farklı kültürel altyapıdan gelen ailelerin sınırlı düzeyde katılmalarının nedenin ne olduğu sorulduğunda ise öğretmenlerden Ö2, Ö3, Ö7, ve Ö8 bu durumu velilerin ilgisizliği, Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9 ve Ö10 yeterince zamanlarının olmaması ya da sosyal normlardan dolayı annelerin gelememesi şeklinde cevap vermiştir. Bu soruna ne gibi çözümler geliştirdikleri sorulduğunda ise Ö1, Ö8 ve Ö10 ev ziyaretleri yapmaya çalıştığını ifade etmiştir. Diğer öğretmenler ise soruna ilişkin çözüm sunmamıştır. Bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Aile katılım çalışmalarına gelemiyor veli. Çünkü çok fazla çocuğu var. Bilgi vermek için ben gidiyorum evlerine.” (Ö1).

“Bu sorunun çözümü için de zaman zaman ev ziyaretleri yapıyorum.” (Ö8).

“Ev ziyareti yapıyorum fırsat bulabilirsem çünkü anneyi okulda görmek çok zor.” (Ö10).

Aile katılım çalışmalarında, farklı kültürden gelen ailelere diğer ailelere nazaran daha fazla özen ve ilgi gösterilmesi gerekmektedir (Gonzalez ve ark, 2006; Ji & Koblinsky, 2009). Çünkü çoğunluğun kültürüne dahil olan ebeveynler de dahi sıkıntılar yaşanırken bu ailelerin aile katılım çalışmalarına katılımının endişe verici düzeyde olması beklenen bir durumdur. Ayrıca bu ailelerin çocukları toplumda farklılıklarından dolayı akademik başarısızlık ve sosyal kabul ile ilgili sıkıntılar yaşabilmektedir. Bu onlar için açık bir risk faktörüdür.

Eğitmciler bu ailelerin katılımlarındaki sınırlılıkların; sisteme karşı güvensiz oluşları, stresli yaşam koşulları ve iletişimsel engellerden kaynaklandığını söylemektedirler (Harry, 1992a, 1992c; Smith ve diğerleri, 2006). Bu inanışlar farklı kültürden gelen ailelerin katılım konusunda daha olumsuz bir tavır geliştirmelerine neden olabilmektedir. Farklı kültürden gelen ailelerin sınırlı katılımları Salend, Dorney ve Mazo (1997), tarafından şöyle özetlenmiştir; ailenin kültürel etkileşim düzeyi, önyargılar, aile yapısı ve disiplin tekniklerindeki farklılıklar.

Öğretmenin aile katılımını attırmada yapacağı ilk iş çocuğu daha yakından tanımaya çalışmasıdır. Çocuğu daha yakından tanımaya çalışma, öğretmenin kültürel farklılıkları anlama ve aile ile etkileşimi sağlama konusunda daha iyi bir konuma getirebilmektedir. Vaughn ve diğerleri (1997) eğitimcilere, çocuk ve ailesi hakkında daha fazla bilgi edinmede yardımcı olabilecek sorular tavsiye etmektedir. Bunlar: *Zaman*: Çocuklar zamanı nasıl algılar? Onların kültüründe günlük işler nelerdir ve hangi zamanlarda yapılır? *Mesafe*: Çocuğun diğer çocuklar ve yetişkinlerle kişisel mesafesi (fiziksel) nasıldır? Kültürlerinde kadın ve erkeklere karşı fiziksel mesafe ne düzeyde belirlenmiştir? *Kıyafet ve Beslenme*: O kültürde yaş, cinsiyet ve sosyal sınıfa göre kıyafet nasıl değişir? Ne tür giysiler ve aksesuarlar kültürel olarak kabul görmektedir? Geleneksel yemekler nelerdir ve en çok ne yemekten hoşlanırlar? *Ritüeller ve Törenler*: Çocuk hangi ritüellere saygı gösterir ve saygı gösterilmesini bekler? Çocuk ne tür törenleri gözlemler, neden? Aileler sınıf gezilerine geldiklerinde nerede ve nasıl selamlaşmayı

beklerler? *Çalışma:* Çocuklar ne tür çalışma ve etkinlikler yapma beklentisi içindedirler (hangi yaşta, evde mi, okulda mı)? Çocuklar ne dereceye kadar biriyle birlikte çalışma yapma beklentisi içindedir? *Boş Vakit:* Oyunun amacı nedir? Evde veya kendi toplumu içinde yapılan aktiviteler nelerdir? *Cinsiyet Roller:* Kadın ve erkeklerin toplumdaki rolleri ve görevleri nelerdir? Ebeveynlerin kız ve erkek çocukların başarısından beklentileri nelerdir? Cinsiyete göre beklentileri nasıl değişir? *Statü:* Ev ve toplumda ne tür kaynaklar (çalışma alanı ve materyalleri, ebeveyn ve kardeşlerden gelen yardım, vb.) mevcuttur? Ebeveyn, okul hakkında bilgi edinmede ne tür bir kaynak kullanmak ister? *Amaçlar:* Ne tür çalışma ve işler prestijli ve çekicidir? Mesleki amaçların başarılmasında eğitim nasıl bir rol oynar? Ailelerin çocukları için eğitim seviyesi beklentisi nedir? *Eğitim:* Ev ortamında öğrenme ve öğretmede hangi yöntemler kullanılır (model olma, taklit, öğretici hikâyeler, atasözleri, direk sözel yönergeler, vb.)? *İletişim:* Öğrenme ve öğretmede sözlü ve sözel olmayan dil nasıl bir role sahiptir? Örf ve adetler iletişimde nasıl bir rol oynar (sesiz olma, sorular sorma, hitap soruları, konuşma şekli, vb.)? Evde ne tür yazılı kaynaklar kullanılır (gazete, dergi, kitap vb.) ve bunlar hangi dilde yazılmıştır? Evde hangi dilde yazı yazılmaktadır? *Etkileşim:* İşbirliği ve rekabet öğrenmede nasıl bir role sahiptir? Çocukların öğretmenle etkileşim beklentisi nasıldır?

Araştırma bulguları farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile çalışan öğretmenlerin bu konular hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını göstermektedir.

4. Ev Ziyaretlerinde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Ev ziyaretleri, aile katılım çalışmaları içinde yer alan stratejilerinden biridir. Bu çalışmada ev ziyaretleri ayrı bir başlık altında daha detaylı verilmeye çalışılmıştır. Bunun nedeni öğretmenlerin farklı kültürel altyapıdan gelen ailelerle çalışmada bir sorun olarak gördükleri “dili” ve “kültürü” ev ziyaretleri yardımıyla en aza indirmektir. Dilini bildiği ve kültürüne yabancı olduğu bir aile ile iletişim kurmak ve işbirliği sağlamak için ev ziyaretleri sorun giderici bir unsur olarak görülmüştür. Öğretmenlerin bir kısmının Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö6 ve Ö8) öğrencilerini daha yakından tanımak ve desteklemek amacı ile ev ziyaretleri yaptıklarını ifade etmiştir. Diğer öğretmenlerin ise henüz ev ziyaretlerini planlama ve

uygulama sürecini başlatmadıkları rapor edilmiştir. Konuya ilişkin bazı öğretmen yanıtları aşağıda verilmiştir:

“Evet ev ziyaretlerinde bulunabiliyor. Aileler bize çok sıcak davranıp hoş karşılıyor. Hatta öğretmenin çocukla ilgilendiğini görüp mutlu oluyorlar.” (Ö4).

“Aileye ulaşamadığım zamanlarda ev ziyareti yapıyorum.” (Ö3).

“Ev ziyaretleri yapmaya çalışıyorum. Fakat bunu planlamak ve gerçekleştirmek çoğu zaman güç.” (Ö6).

“Ben henüz planlamadım.” (Ö2).

“Ev ziyareti yapmak için zaman ihtiyaç var. İnanın bu zamanı ayarlamak zor.” (Ö9).

“Evet bulunuyorum. Gittiğim aileler genelde kalabalık aile sıcak kanlı ve misafirperver insanlar.” (Ö1).

“Çok sık olmasa da evet.” (Ö8).

4.1. Tercüman Kullanma

Farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile ev ziyaretlerini planlama ve uygulamada öğretmenlere hangi çözüm yollarını izledikleri sorulduğunda, Ö4, Ö1, Ö7, Ö6 tercüman kullandıklarını ifade etmiştir.

“Hem Kürtçe’yi hemde Türkçe’yi bilen bir rehber öğrenci sayesinde iletişim kuruyoruz. Yine rehber öğrenci sayesinde sorunu hallediyoruz.”(Ö4).

“Aralarında Türkçe konuşan illaki oluyor o yüzden ev ziyaretleri gayet güzel ve verimli geçiyor.” (Ö1).

“ Ailelerle iletişimi okula giden büyük çocukları ile sağlayabiliyorum. Basit isteklerde ya beden dili ile. Diğer durumlarda üçüncü bir kişi ile.” (Ö8).

“Çok planlı olmasa da evet ev ziyaretleri yapıyorum.” (Ö7).

4.2.Dil Öğrenme Çabası

Ev ziyaretleri sırasında iletişim kaynaklı sorunların çözümü noktasın sadece bir öğretmenin (Ö4) içinde bulunduğu toplumun dilini öğrenme çabasını içinde olduğunu görmüştür.

“Aynı zamanda bende Kürtçe'yi öğrenmeye çalışıyorum.” (Ö4).

Araştırma bulguları, öğretmenlerin ev ziyaretlerini dönem başında planlamadıkları ve bu ziyaretleri dilsel farklılıktan dolayı gelişen ya da ortaya çıkan iletişim sorununu çözmek için rastgele seçilmiş zamanlarda yaptıkları saptanmıştır. Bu durumun aksine öğretmenlerin özellikle hassas bir grup olan farklı kültürel altyapıdan gelen ailelerle daha özenli planlaması ve uygulaması gerekmektedir.

Smith ve diğerleri (2006), ev ziyaretleri planlanırken ve uygulanırken öğretmenin dikkat etmesi gereken bazı durumları belirtmiştir. Bunlar; (1) aileden ziyaret ve yanınızda getireceğiniz kişiler için izin alınmalıdır (tercüman, psikolog vb.); (2) aileye iletilen saate ziyarette bulunulmalıdır. Geç veya erken gitmek ailenin programını etkileyeceği için kaçınılması gereken bir davranıştır. Farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile çalışırken buna ayrıca özen göstermek gerekmektedir. “Zaman” kavramı onlar için geleneksel bir değer taşıyabilir, geç veya erken gelmeler “ayıp” karşılanabilir; (3) abartıdan uzak, sade ve rahat kıyafetler tercih edilmelidir; (4) kararsız kalmadan ev sahibinin gösterdiği yere oturulmalıdır; (5) ailenin ev sahibi olduğu unutulmamalı ve konuşmalar üsluba dikkat edilerek yapılmalıdır; (6) ebeveynlerle veya diğer aile üyeleri konuşurken göz kontağı kurulması gerektiği

unutulmamalıdır; (7) aceleci bir tavır takılmaktan kaçınılmalıdır; (8) aile farklı dil ile konuşuyorsa ev ziyaretine bir tercüman ile gidilmelidir; (9) aileden çocuk hakkında bilgi almaya çalışılmalıdır; (10) görüşmenin başında ilk olarak çocuk hakkında olumlu bilgiler sunulması gerektiği unutulmamalıdır.

Öğretmen, ev ziyaretlerinde ailenin görüşmek istediği zamanı dikkate alarak bir program yapmalıdır. Ebeveynlerin ev görüşmelerinde evde bulunmasını istedikleri kişiler de olabilir (büyükbaba, büyükanne gibi). Çünkü bazı kültürlerde karar alma ve uygulamada büyükbabaya ve büyükanneye danışılmak istenebilir. Bunun yanı sıra kendilerine iletişim kurmada yardımcı olacak bir tercüman bulundurmamak isteyebilir. Okul personeli bu tür bir duruma hazırlıklı gitmelidir.

Ziyaretin amacı dahilinde ziyaret için ayrılacak süre daha önceden aile ile konuşulmalı ve belirlenmelidir. Ayrıca bazı aileler için ev ziyaretleri tercih edilen bir görüşme türü değildir ve bu durumda ev ziyaretinde bulunmak ailenin stres ve kaygı düzeyini arttırabilir. Bunu önlemek için ailenin tercihi dahilinde görüşmeler, okulda veya istenilen okul dışında bir yerde yapılabilir.

Ev ziyareti sırasında, öğretmenin ve diğer okul personelinin kültürel olarak uygun kabul edilen davranışlar hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Ev ziyareti sırasında dikkate alınması gereken başlıklar şunlardır: aile ile selamlaşma, en son yapılan ziyaret veya görüşmeden bahsetmek, ev ziyaretinin amacını belirlemek, ziyaretin amacına ulaşmasını sağlamak, ziyareti özetlemek, bir sonraki ziyaret veya toplantı zamanını belirlemektir (Smith ve diğerleri, 2006).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerin farklı kültürel altyapıdan gelen ailelerle çalışırken yaşamış oldukları sorunlar ve bu sorunlar karşısında ortaya koydukları çözümler ve önerileri özetlenmiştir.

Okul öncesi eğitim sürecinde farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile çalışırken yaşanan sorunlar hakkında 10 okul öncesi öğretmenin katılımıyla yürütülen bu çalışmada öğretmenlerin çözüm ve önerileriyle önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar şunlardır:

Araştırma bulguları öğretmenlerin, farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile çalışırken karşılaştığı sorunların temelinde iletişim sorunu olduğunu ortaya koymaktadır. İletişim sorunundan kaynağını alan diğer sorunlar ise bireysel görüşmelerin, aile eğitim çalışmalarının ve ev ziyaretlerinin planlanması ve uygulanmasıdır.

Yapılan araştırmada bulgular, öğretmenlerin iletişim sorununun temel nedeninin dilsel farklılıktan kaynaklandığını ifade etmiştir. Farklı bir dil kullanmanın iletişim engeli olarak görülmesi öğretmenlerin temel sorunu olarak vurgulanmıştır. Öğretmenler, bu sorunun nedeni ebeveynlerin meşgul olmaları, eşlerinin izin vermemesi, çekingen, utangaç olmaları, öğretmeni ulaşılmaz biri olarak görmeleri gibi sebeplerle açıklamışlardır. Günlük iletişimdeki bu sorunun çözümüne ilişkin öğretmenlerden bir kısmı beden dilini kullanarak iletişime geçtiklerini ifade etmiştir.

Araştırma bulguları öğretmenlerin farklı kültürel altyapıdan gelen ailelerle çalışırken bireysel görüşmeleri planlama ve uygulama noktasında sorunlar yaşadıklarını göstermiştir. Öğretmenler, annelerin ve babaların bireysel görüşmelere katılma konusunda isteksiz olduklarını ve birtakım bahanelerle (diğer çocuklarıyla ilgilenmek zorunda oldukları, vakitlerinin olmadığı, kayınvalide veya kayınpederlerinden izin almada sorun yaşadıkları, vs.) katılmadıklarını ifade etmektedir. Bu sorunun çözümü için sınırlı sayıda öğretmenin ev ziyareti planladığı diğer öğretmenlerin ise tercüman kullandıkları görülmüştür.

Araştırma bulguları, öğretmenlerin aile eğitim çalışmalarını planlarken ve uygularken birtakım sorunlarla karşılaştığını saptanmıştır. Bazı öğretmenler henüz bu çalışmalara başlamadıklarını ifade ederken bazıları ise çalışma, bilgilendirme, davet vb. materyalleri ailelere gönderdiklerini fakat ailelerden geri dönüt alamadıklarını ifade etmiştir. Bu sorunun nedenini öğretmenler; velilerin ilgisizliği, yeterince zamanlarının olmaması ya da sosyal normlardan dolayı annelerin gelememesi şeklinde açıklamışlardır. Sorunun çözümü noktasında ise az sayıda öğretmenin ev ziyaretleri yapmaya çalıştıkları rapor edilmiştir.

Saptanan bir diğer sorun ise ev ziyaretlerinin planlaması ve uygulanmasıdır. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin bir kısmının hiç ev ziyareti yapmadığını göstermiştir. Diğer öğretmenlerin ise ev ziyaretlerini dönem başında planlamadıkları ve bu ziyaretleri dilsel farklılıktan dolayı gelişen ya da ortaya çıkan iletişim sorununu çözmek için rastgele seçilmiş zamanlarda yaptıkları görülmüştür. Öğretmenler, ev ziyaretleri sırasındaki en büyük sorunun yine farklı dil konuşmaktan kaynaklı olduğunu belirtmiş ve sorunun çözümü için çoğu öğretmen, tercüman kullandığını ifade etmiştir. Farklı olarak öğretmenlerden sadece biri içinde bulunduğu toplumun dilini öğrenmeye çalıştığını söyleyerek ikinci bir çözüm yolu ortaya koymuştur.

Yapılan çalışmada sonuçlar; öğretmenlerin, farklı kültürel altyapıdan gelen aileler ile çalışırken karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlar karşısında kullandıkları çözüm yöntemlerini ifade ettiklerini fakat sorunları daha kapsamlı ve nitelikli şekilde çözüme noktasında önerilerde bulunmadıklarını ortaya koymuştur.

Yapılan analiz sonucu ortaya çıkan bulgular; okul öncesi öğretmenlerin, aileler ile iletişim kurmada, bireysel görüşmeleri planlamada, aile eğitim çalışmalarının yürütülmesinde ve ev ziyaretlerinde bulunma sürecinde çeşitli şekillerde sorunlar yaşadıklarını, bu sorunları gidermede ise yeterli çözüm yöntemleri geliştiremedikleri göstermiştir. Bunun temel nedenin ise başta öğretmenlerin yörenin dilsel ve kültürel yapılarına yabancı olması, yöre hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması geldiği görülmüştür. Buna göre araştırma yöresinde çalışacak öğretmen ve diğer kamu görevlilerinin çocukları ve aileleri kendi dinamiği ve kültürel çeşitliliği içinde benzersiz ve değerli kabul edebilecek donanıma sahip olmalarının sağlanmasını gerekli kıldığı kanısına varılmıştır.

Bu eksikliklerin olumlu yönde değişmesi, aile ve okul arasında etkili, yapıcı ve sağlam işbirliği kurulmasına bağlıdır. Dolayısıyla bir eğitimcinin farklı kültürden gelen çocuk ve aile ile çalışırken daha hassas davranması gerekmektedir. Bilinmelidir ki; çocuğun okuldan edindiği yaşantı örnekleri onun kültürel değerlerine eklenecektir. Çocuğun okul ve ev yaşantısındaki farklılıkları ise bir kültürel çeşitlilik yaratıp onun alternatif bir değer geliştirmesine yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akıncı, B., Nergiz, A. & Gedik, E. (2015). “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-83.
- Aksu-Koç, A., Erguvanlı-Taylan, E. ve Bekman, S. (2002). “Türkiye’de okul öncesi hizmete duyulan ihtiyaçların belirlenmesi ve çocuğun dil yetisi düzeyinin değerlendirilmesi.” Boğaziçi Bilimsel Araştırma Projeleri ve Anne Çocuk Eğitim Vakfı’na Sunulmuş Rapor (Proje No: 00R101).
- Ayan Ceyhan, M. & Koçbaş, D. (Kasım 2009). *Çiftillilik ve eğitim*, Eğitimde Haklar II Projesi, Sabancı Üniversitesi Eğitim Reformu Girişimi, İstanbul.
- Brandon, R.R. & Brown, M. R. (2009). “African american families in the special education process: increasing their level of involvement”, *Intervention in School and Clinic*, 45 (85), 85-90.
- Epstein, J.J. & Salinas, K.C. (2004). “Partnering with Families and Communities”, *Educational Leadership*, 61 (8), 12-18.
- Garcia, S.B.&Malkin, D.H. (1993). “Toward Defining Programs and Services for Culturally and Linguistically Diverse Learners in Special Education”, *Teaching Exceptional Children*, 26 (1), 52-58.
- Gonzalez, V., Yawkey T., Minaya-Rowe, L.(2006). *English-as-a-second-language (ESL) teaching and learning : pre-K-12 classroom applications for students' academic achievement and development*, Boston : Pearson-Allyn and Bacon
- Henderson, A.T. ve Mapp, K. L. (2002). *Impact of school, family, and community connections on student achievement*. Southwest Educational Development Laboratory Pres: Texas.
- Hill, N.C. & Craft, A. (2003). “Parent–School Involvement and School Performance: Mediated Pathways Among Socioeconomically Comparable African American and Euro-American Families”, *Journal of Educational Psychology* 95 (1) 74–83.

- Jafarov, J. (2015). "Factors Affecting Parental Involvement in Education: The Analysis of Literature", *Journal of Humanities and Social Sciences*, 18 (4), 35-44.
- Jeynes, W.H.(2008). "Effects of Parental Involvement on Experiences of Discrimination and Bullying", *Marriage & Family Review*, 43(3-4), 255-268.
- Ji, C.S. & Koblinsky, S. A. (2009). "Parent involvement in children's education an exploratory study of urban, chinese immigrant families", *Urban Education*, 44 (6), 687-709.
- Kea, C.D. (2009). "Connecting rural african american families with differentiated home learning instruction for their preschoolers". *Rural Special education Quorleriy*, 28 (4), 10-20.
- Sağlam,S. (2006). "Türkiye 'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, 5, 33-44.
- Smith, T.E.C., Gartin, B.C., Murdick, N.L. & Hilton, A. (2006). *Families and children with special needs*. Ohio: Merrill Prentice Hall.
- Spencer-Oatey, H. (2012) *What is culture? A compilation of quotations*. GlobalPAD Core Concepts.
- Yıldırım, A, & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Şekçin yayınevi: Ankara.

İnternet Kaynakları

- Avrupa birliği sürecinde türkiye'ye bakış: Sosyokültürelkonular, Alınan tarih: 08/Nisan/2018
http://www.tasam.org/images/tasam/absurecindetr_sk.pdf
- KONDA (2006). Toplumsal Yapı Araştırması 2006. Biz Kimiz? 1 Ekim 2009,
http://www.konda.com.tr/html/dosyalar/ttya_tr.pdf.
- Türkiye'de illere göre okur yazarlık, Alınan tarih: 30/Haziran/2019
<http://www.milliyet.com.tr/egitim/turkiyede-illere-gore-okur-yazarlik-2234272>